

CD dag Delft. Markeren: geur en de wind.

Op de FRC diplomadag in Delft gebeurde in de vroege ochtend iets ongebruikelijks. De honden uit de A groep moesten beginnen met het B onderdeel 'markeren'. Daarbij moeten de honden over een afstand van 60 meter in een rechte lijn naar de, tegen de wind in opgegooide dummy lopen en deze zonder noemenswaardig zoeken oppakken. A honden hebben doorgaans het bewezen talent om dit zonder al te veel moeite te doen. Toen dus de eerste vier honden compleet over de valplek liepen zonder de dummy te pakken – en daarmee een 0 scoorden - wist de keurmeester in kwestie bijna 100% zeker dat dit niet aan de honden lag, maar aan wat anders. Maar wat?

Het meest voor de hand liggende was dat deze ervaren honden niet goed verwaaiing konden krijgen van de dummy, d.w.z. dat ze de lucht van de dummy niet in hun neus kregen. De wind op de valplek werd opnieuw door de keurmeester met bellenblaas gecontroleerd en bleek te zijn gedraaid. Daarom koos hij terecht een andere plek om de dummy's op te laten gooien. Honden konden nu last krijgen van de zon, maar de keurmeester hield er steeds - via het iets verschuiven van de inzetplek - rekening mee dat de honden niet in de zon keken.

Het mocht niet baten. De ene na de andere A-hond miste te dummy. Sommige honden kregen heel even verwaaiing en tekenden, maar liepen vervolgens weer compleet over de dummy heen. De keurmeester nam hierop de – naar mijn mening terechte - beslissing om (naast de eerste vier honden die sowieso over mochten) ook de honden die goed hadden gemarkeerd of hadden getekend en vervolgens over de dummy heen waren gelopen, later op de dag een herkansing te geven. Later op de dag bleek er geen probleem meer te zijn.

Aan de kant werd driftig gespeculeerd. Het commentaar kwam er op neer dat de keurmeester en/of de helpers fouten maakten bij het opzetten en/of uitvoeren van de proef. Aan de A-hondenneus werd niet getwijfeld. Er stond een duidelijk voelbare wind; het kon toch niet zo zijn dat die honden zomaar de dummy misten?

Susan Bulanda wijst er in haar onvolprezen boekje *Scenting on the wind. Scent Work for Hunting Dogs* (2002) op dat geur en wind niet hetzelfde doen. Hoe geur zich verspreidt, is bijvoorbeeld afhankelijk van de temperatuur, de luchtvochtigheid, de thermiek, de begroeiing en aard van het terrein, en nog veel meer dingen, die zij helder en met behulp van tekeningen uitlegt. Ook de wind doet nogal eens rare dingen met geur. Dit kun je alleen redelijk goed inschatten als je de luchtstromen controleert op de plaats waar de dummy is gevallen. Bulanda beveelt een rookbom aan, maar met een potje bellenblaas kom je ook een heel eind. (Dat is dus wat anders dan een paar grassprietjes opgooien op de inzetplek, zoals ik vaak mensen zie doen!) Ik ben dit precies op de valplek (dus op de grond!) jaren geleden na het lezen van het boekje zelf ook vrij systematisch gaan doen met bellenblaas en er gaat een wereld voor je open. Je gaat het zoekgedrag van je hond ter plekke veel beter begrijpen. Helaas is het boekje van Bulanda haast niet meer te krijgen – alleen tweedehands voor woekerprijzen – want het is heel nuttige kost voor iedereen die aan jachtraining doet. Dus was het eerste wat ik deed bij thuiskomst het boekje uit de kast plukken. Met Bulanda in de hand heb ik trachten te reconstrueren wat er precies aan de hand kan zijn geweest.

Omstandigheden

- Het wat hobbelige terrein had wat hoger gras waar nog wat rijp op lag. De grond was niet hard bevroren, maar was drassig en had daardoor veel kuiltjes, waardoor de groene dummy's gemakkelijk wegzakten en dus niet te zien waren; temeer daar de dummy's vrijwel dezelfde kleur als het gras hadden.
- De groene canvas dummy's waren gloednieuw. Ze lagen al enige tijd in een tas op het veld bij de proef en hadden dus de temperatuur van de omgeving. De temperatuur was rond of net een graadje boven het vriespunt.
- Er stond een vlakke, vrij straffe bries.

Verklaring.

- Aan nieuwe (niet eerder gebruikte) dummy's zit erg weinig geur. Zodra honden dummy's in hun bek hebben gehad, komt er door het warme speeksel veel meer geur vanaf, die zich bovendien duidelijk onderscheidt van de geur van de natuurlijke vegetatie. Hoe meer honden een dummy in hun bek hebben gehad, hoe meer er een duidelijk herkenbare geur aan de dummy zit. Dat was dus zeker bij de eerste tien A-honden niet het geval.

- Koude dummy's met een lage temperatuur, die bovendien dezelfde temperatuur hebben als de ondergrond, geven amper geur af. De geur stijgt dan niet op, maar blijft vlak boven de dummy hangen (hooguit een paar centimeter).
- Een vrij straffe wind blaast over kuiltjes in het terrein heen, in plaats van erin, waardoor de geur niet verspreid wordt en er geen geurkegel of geurwolk ontstaat. Op een hobbelig terrein kunnen dan ook achter de hobbels allerlei 'dode plaatsen' (*dead spaces*) ontstaan.
- Bij koude, droge lucht ruiken honden minder goed dan bij warme, vochtige lucht.
- Wanneer Flatcoats bij het markeren naar de dummy rennen hebben ze, net als een setter, hun neus hoog. Pas als ze gericht gaan zoeken, gaat hun neus meer naar de grond. Veel ervaren wedstrijdonden lopen bovendien niet 100% recht op de dummy, maar lopen vaak - afhankelijk van de kracht van de wind - ten opzichte van de (weldegelijk goed gemarkeerde) valplek ietsje meer aan de kant van de opgooier, omdat ze uit ervaring weten dat ze dan goed onder de wind komen en de bredere verwaaiing van de geurkegel pakken. Datzelfde zie je vaak bij de sleep als er een harde(re) vlakke wind staat: een met hoge-neus jagende hond loopt dan soms meters naast het sleepspoor onder de wind. (Dat zo gebruik maken van de wind is dus heel wat anders dan naar de helper rennen en van daaruit de markeerdummy gaan lopen zoeken. Dat getuigt van intelligentie - en vaak ook van te weinig gevarieerd trainen - maar het is niet iets dat bij de markeerproef gehonoreerd wordt.)
Als de geur niet opstijgt en/of geen geurkegel vormt, kan zo'n met hoge neus rennende hond dus geen verwaaiing krijgen; zelfs niet als hij goed markeert en vlakbij of vlak boven de dummy is!
- Als de dummy's een beetje wegzakken tussen het gras (en dus geen opvallende 'heuveltjes' vormen) en dezelfde kleur hebben als het gras (nauwelijks contrast), hebben de honden geen enkele steun aan hun ogen. Dat was in Delft waarschijnlijk vaak het geval. Zelfs de honden die precies markeerden, zagen de dummy net zo min als dat ze die roken.

Kortom het is waarschijnlijk deze toevallige en tamelijk uitzonderlijke combinatie van factoren - gesteldheid van het terrein, nieuwe dummy's, lage temperatuur, straffe bries, geen visuele hulpen - waardoor de honden straal over de dummy's heen liepen en deze zelfs zoekende in het valgebied niet goed konden vinden. Dat het later op de dag geen moeite kostte, lijkt hiervoor het bewijs te vormen. Door opwarming door de zon en de hogere temperatuur kan de geur van de dummy hoger op gaan stijgen en wordt deze vervolgens door de wind meegevoerd. Er ontstaat dan een geurwolk of geurkegel. Doordat honden de dummy dan meestal wel vinden en dus ook oppakken, komt er bovendien steeds meer duidelijk herkenbare (honden)geur aan de dummy.

Een ideetje wellicht voor keurmeesters/trainers/voorjagers die met nieuwe dummy's in de kou werken (ook bijvoorbeeld bij verloren zoek) en het beschreven probleem signaleren: laat de helpers de dummy's eens tot vlak voor gebruik onder hun jas/trui houden zodat ze kunnen opwarmen. Of laat honden uit de groep ze eerst een tijdje vasthouden voor je begint. Dat is overigens nog steeds geen garantie voor succes, want de koude lucht boven de dummy kan toch de warmere lucht ervan weer neerdrücken. Maar je kunt het allicht proberen. Ik ben benieuwd of het werkt.

Elian Hattinga van 't Sant